

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om övervakning av underrättelseverksamheten

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det till lagen om övervakning av underrättelseverksamheten fogas bestämmelser om en ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen, som när underrättelsetillsynsombudsmannen har förhinder sköter ombudsmannens uppgifter enligt den lagen med motsvarande befogenheter.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Beredning	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	3
3 Mål	4
4 Förslagen och deras konsekvenser	4
4.1 De viktigaste förslagen	4
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	6
5 Alternativa handlingsvägar	7
6 Remissvar	7
7 Ikraftträdande	8
8 Verkställighet och uppföljning	8
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	8
LAGFÖRSLAG	10
Lag om ändring av lagen om övervakning av underrättelseverksamheten	10

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Lagen om övervakning av underrättelseverksamheten (121/2019) trädde i kraft den 1 februari 2019. I lagen finns såsom namnet anger bestämmelser om övervakning av underrättelseverksamheten, vilka omfattar både civil och militär underrättelseinhämtning. I lagen finns bestämmelser om parlamentarisk kontroll och laglighetskontroll av underrättelseverksamheten, som utövas av en underrättelsetillsynsombudsman som utnämns av statsrådet.

Underrättelsetillsynsombudsmannen finns i anslutning till dataombudsmannens byrå. I lagen föreskrivs det om underrättelsetillsynsombudsmannens behörighetsvillkor, utnämning, uppgifter och behörighet. Lagen innehåller också bestämmelser om uppgörande av en årsberättelse samt om underrättelsetillsynsombudsmannafunktionens personal och arbetsordning.

Riksdagens underrättelsetillsynsutskott har vid behandlingen av underrättelsetillsynsombudsmannens berättelse för år 2019 konstaterat att statsrådet utan dröjsmål bör vidta nödvändiga åtgärder för att underrättelsetillsynsombudsmannen ska få en ställföreträdare som, om ombudsmannen har förhinder, har rätt att utöva de befogenheter som i lag föreskrivs för ombudsmannen (UndUB 1/2020 rd, s. 11 och 19).

Också i riksdagens försvarsutskotts utlåtande som gavs i samband med stiftandet av lagen om övervakning av underrättelseverksamheten fästes uppmärksamhet vid behovet av en ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen (FsUU 8/2018 rd, s. 6).

1.2 Beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet. Under beredningen har underrättelsetillsynsombudsmannen hörts om hur ställföreträdandet kan ordnas. Dessutom begärdes utlåtande om utkastet till regeringsproposition av de myndigheter som har nära anknytning till underrättelseverksamheten och övervakningen av den. I samband med remissbehandlingen sändes utkastet till regeringsproposition också till rådet för bedömning av lagstiftningen.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Underrättelsetillsynsombudsmannen har inte någon i lag föreskriven ställföreträdare. Detta innebär att när underrättelsetillsynsombudsmannen har förhinder kan ombudsmannens befogenheter enligt lagen om övervakning av underrättelseverksamheten inte utövas. Dessa befogenheter gäller avbrytande eller avslutande av användningen av en underrättelseinhämtningsmetod (15 §) och förordnande om att information som inhämtats på ett lagstridigt sätt ska utplånas (15 §). När underrättelsetillsynsombudsmannen har förhinder kan man inte heller med anledning av ett klagomål vidta åtgärder i enlighet med 11 §, anföra klagan hos hovrätten i enlighet med 14 § eller ge en sådan anmärkning som avses i 17 §.

Med beaktande av att underrättelsetillsynsombudsmannen har en central roll i laglighetskontrollen av underrättelseverksamheten och betydande befogenheter i anslutning till den, kan avsaknaden av en ställföreträdare betraktas som en risk med avseende på en fungerande laglighetskontroll av underrättelseverksamheten. Därför är det motiverat att till lagen om övervakning av underrättelseverksamheten foga bestämmelser om en ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen.

Underrättelsetillsynsombudsmannen är en laglighetsövervakare som är specialiserad på laglighetskontroll av underrättelseverksamheten. Underrättelsetillsynsombudsmannen kan inte direkt jämföras med de högsta laglighetsövervakarna, dvs. justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman, till exempel när det gäller uppgiftsområdet och funktionens omfattning, men det finns likheter i laglighetsövervakarnas uppgifter. Justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman har sina egna roller i laglighetskontrollen av underrättelseverksamheten, liksom även dataombudsmannen (B 14/2020 rd, underrättelsetillsynsombudsmannens berättelse för år 2019).

Justitiekanslerns och justitieombudsmannens, liksom även dataombudsmannens, uppgifter och ställning har förutsatt att de har ställföreträdare som vid behov kan sköta deras uppgifter. Utöver justitiekanslern i statsrådet finns biträdande justitiekanslern, som dessutom har en ställföreträdare som särskilt förordnas av republikens president. Utöver riksdagens justitieombudsman finns två biträdande justitieombudsmän. Biträdande justitieombudsmannen har dessutom också en ställföreträdare. Vid dataombudsmannens byrå finns utöver dataombudsmannen två biträdande dataombudsmän. Uppgiftsfördelningen mellan dataombudsmannen och biträdande dataombudsmannen bestäms i arbetsordningen för dataombudsmannens byrå.

Med stöd av vad som anförts ovan kan det alltså konstateras att alla andra myndigheter som utövar laglighetskontroll av underrättelseverksamheten än underrättelsetillsynsombudsmannen har lagbaserade arrangemang för ställföreträdare för funktionens högsta tjänsteinnehavare och utövandet av befogenheterna.

3 Mål

I denna proposition föreslås det att det till lagen om övervakning av underrättelseverksamheten fogas bestämmelser om en ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen, som när underrättelsetillsynsombudsmannen har förhinder sköter ombudsmannens uppgifter enligt den lagen med motsvarande befogenheter.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Det föreslås att lagen om övervakning av underrättelseverksamheten ändras så att den även innehåller bestämmelser om en ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen. Det föreslås att det till lagen fogas en ny 20 a § med bestämmelser om ställföreträdarens befogenheter och behörighetsvillkor och förordnandet av ställföreträdaren till uppdraget.

Enligt 1 mom. ska underrättelsetillsynsombudsmannen ha en ställföreträdare som när underrättelsetillsynsombudsmannen har förhinder sköter ombudsmannens uppgifter enligt denna lag med motsvarande befogenheter. När ställföreträdaren företräder underrättelsetillsynsombudsmannen har han eller hon alltså rätt att få information enligt 8 §, rätt att få redogörelser enligt 9 §, inspektionsrätt enligt 10 §, rätt att vidta åtgärder med anledning av ett klagomål enligt 11 §, rätt att anföra klagan hos hovrätten utan tidsfrist enligt 14 §, rätt att avbryta eller avsluta användningen av en underrättelseinhämtningsmetod samt rätt att förordna att information som inhämtats på ett lagstridigt sätt utan dröjsmål ska utplånas enligt 15 § samt rätt att ge en övervakad en anmärkning enligt 17 §. Dessutom kan ställföreträdaren i enlighet med 16 § anmäla ett ärende till den myndighet som beslutar om förundersökning, om ställföreträdaren anser att en övervakad har handlat lagstridigt, samt med stöd av 18 §, om ärendets beskaffenhet kräver det, delge en övervakad sin uppfattning om det förfarande som lagen kräver och fästa den övervakades

RP 28/2022 rd

uppmärksamhet vid ett förfarande som följer lag eller god förvaltningssed eller vid synpunkter som främjar tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna.

Bestämmelsen i det föreslagna 1 mom. innebär också att ställföreträdaren för underrättelsetillsynsombudsmannen leder underrättelsetillsynsombudsmannafunktionen när ombudsmannen har förhinder.

Enligt det föreslagna 2 mom. är behörighetsvillkoren för en ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen lämplig högre högskoleexamen och god förtrogenhet med tjänstens uppgiftsområde. För ställföreträdarens del ska högre högskoleexamen i juridik inte betraktas som ett nödvändigt behörighetsvillkor på det sätt som föreskrivs för underrättelsetillsynsombudsmannen i 6 § i lagen, varvid också en annan högre högskoleexamen i exempelvis förvaltningsvetenskap eller statsvetenskap kan anses vara lämplig examen. Ställföreträdarens behörighet för uppgiften ska dock bedömas med tanke på att han eller hon vid behov ska ha förutsättningar att utöva de ovan nämnda befogenheter som i lagen föreskrivs för underrättelsetillsynsombudsmannen. Detta innebär i praktiken juridisk kompetens för vilken de grundläggande färdigheterna i allmänhet till en betydande del uppnås genom studier. God förtrogenhet med uppgiftsområdet kan också i fråga om ställföreträdaren anses vara ett viktigt behörighetsvillkor, när man till exempel ska bedöma erfarenheten av uppgifter inom underrättelsetillsynsombudsmannafunktionen eller annan motsvarande förtrogenhet med uppgifter i anslutning till laglighetskontroll, genom vilken man också eventuellt kan visa personens juridiska kompetens att tillämpa behörighetsbestämmelserna i lagen. Visad ledarförmåga i praktiken har däremot inte ansetts vara ett nödvändigt behörighetsvillkor i fråga om ställföreträdarens uppgift på grund av uppgiftens art och i typiska fall kortvarighet. En eventuell utmaning med tanke på kravet på ledarförmåga är närmast en sådan situation där underrättelsetillsynsombudsmannen länge är förhindrad att sköta sina uppgifter. Det bör dock beaktas att ombudsmannafunktionen är rätt liten med avseende på antalet anställda. Dessutom kan ett krav på i praktiken visad ledarförmåga hos underrättelsetillsynsombudsmannens ställföreträdare på ett oändamålsenligt sätt minska antalet tjänstemän som kan förordnas till ställföreträdare.

Det föreslås också att det i 2 mom. föreskrivs att ställföreträdaren inte får ha bindningar som kan äventyra en lämplig och oberoende skötsel av tillsynsuppgiften. Ställföreträdarens oberoende kan anses viktigt på lika grunder som vad som föreskrivs om krav på oberoende för underrättelsetillsynsombudsmannen i 6 § 3 mom. i lagen.

Enligt 3 mom. ska statsrådet efter att ha hört underrättelsetillsynsombudsmannen och riksdagens underrättelsetillsynsutskott förordna en ställföreträdare bland ombudsmannens personal för tre år i sänder. Hörandet av underrättelsetillsynsombudsmannen är motiverat för att ombudsmannen ska kunna informera statsrådet om sin uppfattning om funktionens personal och förordnandet av en ställföreträdare.

Bestämmelser om statsrådets behörighet att förordna till en uppgift finns i 13 § i lagen om statsrådet (175/2003). Enligt 13 § 2 mom. i den lagen ska ärendet avgöras vid statsrådets allmänna sammanträde, om det någon annanstans i lag eller i förordning föreskrivs att tillsättningen eller överföringen av en tjänst eller förordnande till en uppgift ankommer på statsrådet. Den föreslagna bestämmelsen, enligt vilken statsrådet förordnar ställföreträdaren, kan motiveras med behovet att med beaktande av ställföreträdarens befogenheter och mandattidens längd skapa transparens i ordnandet av laglighetskontrollen också till denna del och samtidigt få förordnandet av ställföreträdare att omfattas av den laglighetskontroll som gäller statsrådet. Det kan också konstateras att underrättelsetillsynsombudsmannens centrala roll och befogenheter i systemet för tillsyn över underrättelseverksamheten för sin del motiverar undantag från de allmänna utgångspunkter som gäller förordnande av ställföreträdare för andra särskilda ombudsmän. Innan

ärendet avgörs ges riksdagens underrättelsetillsynsutskott tillfälle att yttra sig i frågan, vilket motsvarar vad som föreskrivs om utnämningen av underrättelsetillsynsombudsmannen.

När det gäller ställföreträdaruppdragets längd har det ansetts att en tid på tre år är motiverad med tanke på verksamheten vid underrättelsetillsynsombudsmannafunktionen. Detta möjliggör en utvärdering av arrangemanget med rimliga mellanrum. Det är motiverat att föreskriva exakt om ställföreträdaruppdragets längd eftersom den kan anses inverka på ställföreträdarens oberoende.

När en tjänsteman som hör till underrättelsetillsynsombudsmannafunktionens personal förordnas till ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen, kan det inte anses ändamålsenligt att uppdraget som ställföreträdare förklaras ledigt att sökas med beaktande av antalet i praktiken behöriga tjänstemän. Detta innebär att det med beaktande av underrättelsetillsynsombudsmannens yttrande i ärendet görs en framställning till statsrådet om en tjänsteman som anses uppfylla de behörighetsvillkor som ställs för ställföreträdaren och som bäst skulle lämpa sig som ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen. Vid bedömningen av vilken tjänsteman som bäst lämpar sig som ställföreträdare ska det vid behov ordnas intervjuer och även uppgifter som mäter personens lämplighet.

För att säkerställa att underrättelsetillsynsombudsmannen har en ställföreträdare förutsätts det att de tjänstemän bland underrättelsetillsynsombudsmannafunktionens personal som i enlighet med de föreslagna bestämmelserna kan anses vara behöriga att sköta uppgiften står till förfogande som ställföreträdare. Med tanke på tjänstemannens ställning och uppgifter kan det inte anses oskäligt att utan tjänstemannens samtycke förordna tjänstemannen till ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen. Att vara ställföreträdare innebär vanligen att avgöra ärenden som ankommer på tjänstemannen redan i dennes normala arbetsuppgifter.

Genom bestämmelsen i 3 mom. i paragrafen, enligt vilken uppdraget som ställföreträdare upphör när ställföreträdaren inte längre hör till ombudsmannens personal eller annars är förhindrad att sköta uppgifter som hör till ombudsmannens personal, klargörs rättsläget så att en person som lämnat den personal som avses i 20 § i lagen eller som på grund av tjänstledighet blir förhindrad att sköta personalens uppgifter inte längre har ställning som ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Propositionens huvudsakliga konsekvenser gäller säkerställandet av att underrättelsetillsynsombudsmannens myndighetsverksamhet bedrivs utan avbrott och att möjligheterna att utöva befogenheterna säkerställs i laglighetskontrollen av underrättelseverksamheten. När underrättelsetillsynsombudsmannen har förhinder ska den tjänsteman som är ställföreträdare för honom eller henne vid behov utöva den behörighet som det föreskrivs om i lagen.

Den föreslagna regleringen har också samhällliga konsekvenser som innebär att laglighetskontrollen av underrättelseverksamheten fungerar utan avbrott i fråga om utövandet av underrättelsetillsynsombudsmannens befogenheter, trots att underrättelsetillsynsombudsmannen är förhindrad att sköta sitt uppdrag.

Underrättelsetillsynsombudsmannen har i enlighet med 7 § i lagen om övervakning av underrättelseverksamheten till uppgift att övervaka tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Således kan det bedömas att tryggheten av verksamhetens kontinuitet i fråga om utövandet av befogenheterna också påverkar möjligheterna att trygga tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna.

Propositionen har inga betydande ekonomiska konsekvenser eller konsekvenser för statsbudgeten. Enligt förslaget ska en ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen förordnas bland underrättelsetillsynsombudsmannens personal, vilket innebär att arrangemanget inte förutsätter att en ny tjänst inrättas. Uppdraget som ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen bör dock beaktas som ett uppgiftstillägg i lönen för den tjänsteman som förordnas till ställföreträdare.

5 Alternativa handlingsvägar

Möjligheten att underrättelsetillsynsombudsmannen vid förhinder företräds av en ställföreträdare bör anses vara en sådan utgångspunkt att den utesluter en sådan alternativ handlingsväg där lagen inte alls ändras. Bestämmelser om en ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen, som kan utöva underrättelsetillsynsombudsmannens befogenheter, ska utfärdas genom lag.

Vid beredningen utvärderades ett alternativ enligt vilket underrättelsetillsynsombudsmannen skulle kunna förordna en tjänsteman vid ombudsmannafunktionen att vara ställföreträdare. Behörighetsvillkoren, ställningen och befogenheterna för underrättelsetillsynsombudsmannen samt sättet att med riksdagens medverkan välja ombudsmannen talar dock för att hans eller hennes ställföreträdare ska förordnas av statsrådet, så att ordnandet av laglighetskontrollen också till denna del är transparent och omfattas av den laglighetskontroll som gäller statsrådet. Dessa faktorer får större betydelse ju längre tid underrättelsetillsynsombudsmannen eventuellt kan vara förhindrad att sköta sina uppgifter. Också ställföreträdarens oberoende i förhållande till underrättelsetillsynsombudsmannen kan bedömas bli mera betonat då statsrådet förordnar ställföreträdaren.

Ett alternativ för att ordna en ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen är att inrätta en tjänst som biträdande underrättelsetillsynsombudsman. Behörighetsvillkoren för den biträdande underrättelsetillsynsombudsmannen skulle till stor del vara desamma som för underrättelsetillsynsombudsmannen. Likaså skulle den biträdande underrättelsetillsynsombudsmannen omfattas av kravet på oberoende. Utnämningen av och mandattiden för den biträdande underrättelsetillsynsombudsmannen skulle motsvara de bestämmelser som tillämpas på underrättelsetillsynsombudsmannen. Enligt regeringens bedömning förutsätter arbetssituationen vid underrättelsetillsynsombudsmannafunktionen dock inte att en tjänst som biträdande underrättelsetillsynsombudsman inrättas, utan ett arrangemang med en ställföreträdare kan genomföras inom ramen för funktionens nuvarande personalstruktur. I funktionens personal ingår för närvarande en specialsakkunnig och en administrativ medarbetare. Funktionen får administrativt stöd från dataombudsmannens byrå.

6 Remissvar

Utlåtande om utkastet till regeringsproposition begärdes av inrikesministeriet, försvarsministeriet, finansministeriet, Huvudstaben, Skyddspolisen, justitiekanslern i statsrådet, riksdagens justitieombudsman, underrättelsetillsynsombudsmannen och dataombudsmannen. Utkastet till regeringsproposition sändes också till rådet för bedömning av lagstiftningen.

Utlåtande lämnades av inrikesministeriet, försvarsministeriet, Skyddspolisen, justitiekanslern i statsrådet, riksdagens justitieombudsman, underrättelsetillsynsombudsmannen och dataombudsmannen. Finansministeriet meddelade att det inte har något att yttra om propositionen.

I utlåtandena anses det generellt vara viktigt, motiverat och värt att understöda att underrättelsetillsynsombudsmannen har en ställföreträdare som när ombudsmannen har förhinder sköter

ombudsmannens uppgifter och har rätt att utöva de befogenheter som i lagen föreskrivs för ombudsmannen.

I riksdagens justitieombudsmans utlåtande konstateras det att det med beaktande av underrättelsetillsynsombudsmannafunktionens oberoende och befogenheter samt underrättelsetillsynsombudsmannens kännedom om personalen vid sin funktion skulle vara mera motiverat att föreskriva att det i stället för statsrådet är ombudsmannen själv som utnämner sin ställföreträdare efter att ha hört riksdagens underrättelsetillsynsutskott. Då skulle det också vara motiverat att mandattiden för respektive ställföreträdare bestäms av underrättelsetillsynsombudsmannen. Om statsrådet förordnar ställföreträdaren är det för att trygga oberoendet motiverat att längden på ställföreträdarens mandattid på förhand har fastställts exakt i lag.

I riksdagens justitieombudsmans utlåtande betonas det att man också i fråga om underrättelsetillsynsombudsmannens ställföreträdare bör kräva oberoende, vilket innebär att inte heller ställföreträdaren får ha bindningar som avses i 6 § 3 mom. i lagen om övervakning av underrättelseverksamheten.

Till det i propositionen föreslagna 20 a § 2 mom. har en bestämmelse fogats, enligt vilken ställföreträdaren inte får ha bindningar som kan äventyra en lämplig och oberoende skötsel av tillsynsuppgiften.

Trots remissvaren anser regeringen att det är motiverat att statsrådet förordnar ställföreträdaren för underrättelsetillsynsombudsmannen. Det föreslagna förfarandet för förordnande kan inte anses äventyra underrättelsetillsynsombudsmannafunktionens oberoende. Underrättelsetillsynsombudsmannen hörs före förordnandet och statsrådets beslutsfattande omfattas av den tillsyn som justitiekanslern i statsrådet utövar. Riksdagens underrättelsetillsynsutskott ges tillfälle att yttra sig i frågan. Det föreslagna förfarandet kan sett till helheten anses vara mer transparent än ett förfarande där underrättelsetillsynsombudsmannen själv utnämner sin ställföreträdare. Beslutsfattandets transparens kan anses vara en viktig grund också för ordnandet av laglighetskontrollen.

7 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft så snart som möjligt.

8 Verkställighet och uppföljning

Statsrådet ska utan dröjsmål vidta åtgärder för att förordna en ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen efter att den föreslagna lagen har trätt i kraft. Enligt regeringens uppfattning är den föreslagna lagändringen inte sådan att dess konsekvenser behöver följas upp separat.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt grundlagsutskottet blir frågan om ett system för tillsyn över underrättelseverksamheten (laglighetskontroll och parlamentarisk kontroll) när det gäller att se till att rättssäkerheten och tillsynen är lämpligt ordnad mycket viktig med avseende på tillsynsbefogenheterna i fråga om civil och militär underrättelseinhämtning. Grundlagsutskottet anser att det måste finnas ett effektivt och heltäckande system för tillsyn över underrättelseverksamheten (GrUB 9/2018 rd, s. 3). Med tanke på att övervakningen av underrättelseverksamheten ska vara lämpligt ordnad lägger grundlagsutskottet särskild vikt vid ombudsmannens sakkunskaper och oavhängighet. De här kraven framhävs också i bestämmelserna om utnämning av ombudsmannen. God kompetens

RP 28/2022 rd

när det gäller juridiken kring grundläggande rättigheter och mänskliga rättigheter samt laglighetskontroll ingår i den goda förtrogenhet med tjänstens uppgiftsområde som krävs (GrUB 9/2018 rd, s. 7).

Med beaktande av ovan nämnda synpunkter ska också den som är ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen uppfylla samma behörighetsvillkor som kan anses krävas av underrättelsetillsynsombudsmannen, dock i proportion till syftet med ställföreträdarens uppdrag. Särskilt kan man betona förtrogenhet med uppgiftsområdet och den juridiska kompetens som är viktigt med tanke på uppgiften. Ställföreträdaruppdragets syfte och karaktär kan dock inte anses förutsätta i praktiken visad ledarförmåga av ställföreträdaren.

Vid tillsättandet av uppgiften som ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen ska man enligt regeringens uppfattning likaså beakta det som grundlagsutskottet anfört om underrättelsetillsynsutskottets rätt att yttra sig om tillsättandet av tjänsten som underrättelsetillsynsombudsman (GrUB 9/2018 rd, s. 8).

I samband med att den gällande lagen stiftades ansåg grundlagsutskottet att en behörig och oberoende övervakning av underrättelseverksamheten kräver att lagen anger exakt hur lång underrättelsetillsynsombudsmannens mandatperiod ska vara (GrUB 9/2018 rd, s. 10). Med stöd av den föreslagna regleringen uppfylls detta också i fråga om underrättelsetillsynsombudsmannens ställföreträdare.

På de grunder som nämns ovan kan lagförslaget enligt regeringens uppfattning behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av lagen om övervakning av underrättelseverksamheten

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen om övervakning av underrättelseverksamheten (121/2019) en ny 20 a § som följer:

20 a §

Ställföreträdare för underrättelsetillsynsombudsmannen

Underrättelsetillsynsombudsmannen har en ställföreträdare som när ombudsmannen har förhinder sköter ombudsmannens uppgifter enligt denna lag, med motsvarande befogenheter.

Behörighetsvillkor för ställföreträdaren är lämplig högre högskoleexamen och god förtrogenhet med tjänstens uppgiftsområde. Ställföreträdaren får inte ha bindningar som kan äventyra en lämplig och oberoende skötsel av tillsynsuppgiften.

Statsrådet förordnar ställföreträdaren bland ombudsmannens personal för tre år i sänder. Innan förordnandet meddelas ska underrättelsetillsynsombudsmannen höras och underrättelsetillsynsutskottet ges tillfälle att yttra sig i frågan. Förordnandet till ställföreträdare upphör när ställföreträdaren inte längre hör till ombudsmannens personal eller annars blir förhindrad att sköta uppgifter som hör till ombudsmannens personal.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 10 mars 2022

Statsminister

Sanna Marin

Justitieminister Anna-Maja Henriksson